

Researcher: Social Science Studies

(2017) Cilt 5, Sayı IV, s. 477-488

RSSS
ISSN:2148-2691

Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Kullanılan İstanbul Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı A1 Düzeyinin Diyalog Türleri Açısından Değerlendirilmesi*

Mesut GÜN¹, Buket Seda PİŞKİN²

Özet

Bu çalışmada yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan İstanbul Yabancılar için Türkçe A1 ders kitabının diyalog türlerinin seçimi ve kullanımı üzerinde durulmuştur. Araştırma, İstanbul Yabancılar için Türkçe ders kitabı ile sınırlı tutularak diyalog türlerine dikkat çekmek amacıyla hazırlanmıştır. Yabancı dil öğretiminde öğretici ve öğrencilerin en sık başvurduğu kaynak, ders kitaplarıdır. Ders kitaplarının sık kullanımı ve ana kaynak olarak kullanımının yaygınlığı bulunduğu için ders kitaplarının büyük bir titizlikle hazırlanması ve bu konu üzerinde derinlemesine araştırmalar yapılması önem arz etmektedir. Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarının temel taşlarından birinin diyalog olduğu görülmektedir. Diyaloglar, dersteki etkileşimi arttırdığından ötürü yabancılar Türkçe öğretimi açısından önemlidir. Bu hususta Julia M. Dobson – Effective Techniques for English Conversation Groups – Newbury House Publishers, (1974)'da bulunan diyalog türleri göz önünde bulundurulmuştur. Çalışmada İstanbul Yabancılar için Türkçe A1ders kitabının ünitelere göre diyalog türleri ve kullanım sıklığı tablolar halinde verilmiştir. Çalışmada söz konusu kitaba yönelik eleştiriler ve öneriler bulunmaktadır. Bu eleştiri ve önerilerden hareketle ders kitabını diyalog türleri açısından inceleyerek bu alandaki diğer ders kitaplarındaki diyaloglarında bu açıdan ele alınmasının öğretim açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Anlama, kavrama, yorumlama, sebep sonuç ilişkisi kurma vb. yeterlilikleri sağlamada büyük katkı sağlayacak olan diyalogların, ders kitaplarındaki bütün ünitelerde tüm diyalog türlerinin etkin olarak kullanımını sağlayarak yeniden yapılandırılması gerekliliğine inanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Yabancılar Türkçe öğretimi
diyalog
ders kitabı

*Bu çalışma, 18-20 Mayıs 2017 tarihlerinde Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi ev sahipliğinde düzenlenen II. Uluslararası Sosyal Bilimler Sempozyumu'nda sunulan aynı başlıklı sözlü bildirinin genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

¹ Doç, Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mesutgun@nevsehir.edu.tr

² Yüksek lisans Öğrencisi,

Evaluation of Level "Istanbul For Foreigners Turkish Course Book A1" In Terms of Types of Dialogue Used in The Teaching For Turkish As A Foreign Language

Abstract

In this study, it was focused on the selection and the use of dialogue types of Istanbul for foreigners course book A1 used teaching Turkish to foreigners. This research, limited to Istanbul for foreigners Turkish course book A1 was prepared to draw attention to the types of dialogue. In the foreign language teaching, the most frequently referenced source for teachers and students is course books. Frequent use of course books and usage of widespread as a main source and also rigorous preparation of course books that is important to carry out in-depth research on this on this subject. It is seen that one of the basic principles of the course book of teaching Turkish for foreigners is dialogue. Dialogues are important to increase interaction in class in terms of teaching Turkish to foreigners. In this case it is considered types of dialogue in the "Effective Techniques for English Conversation Groups-Julia M. Dobson"- Newbury House Publishers(1974). In the study, the types of dialogue according to the units and the usage frequency of Istanbul for foreigners Turkish course book a1 are given in the charts. In the study, there are criticisms and suggestions for this book. It is thought to be important for teaching from these critics and suggestions, examining the course book in terms of types of dialogue, from this point of view, dialogues in the other courses in this field. Understandings, comprehension, interpretation, cause-and-effect relationship-building, etc. which will provide a great contribution to the sufficiency of dialogue of competencies, it is believed that; all types of dialogue in all units of course books need to be restructured by providing used effectively.

Keywords

Teaching Turkish to
Foreigners
Dialogue
Course book

GİRİŞ

Yaşam boyu insanların öğrenmesine ve gelişmesine sebebiyet veren temel taşlardan biri dildir. Düşünce, duygu ve isteklerimizi dil ile aktarırız. Geçmişten günümüze dil insanlar arasındaki iletişimi sağlamak için kullanılmaktadır.

Teknolojik, siyasi, kültürel, ekonomik vb. birçok alanda gelişmeler yaşanmaktadır. Yaşanan bu gelişmeler, farklı milletlerden insanların iletişim kurma ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Farklı dillere sahip olan insanların iletişim ihtiyacını karşılayabilmek için dil öğretimi hızla artış göstermiştir. "Ayrıca insanların daha geniş bir iletişim içinde bulunmaları için sadece kendi dillerini bilmeleri yetmemektedir. İnsanların kendi dilleri dışında yabancı dilleri de öğrenmeleri, bu iletişimin daha geniş bir ağa ulaşması için son derece önemlidir"(Büyükkız, Hasırcı, 2013: 146). Tokdemir (2000: 63), iki dilli bireyin bildiği diller sayesinde daha geniş ufuklu olabileceğini ve kendisini çok yönlü ifade edebileceğini söylemektedir.

Yabancı dil bilgisi, değişik ülke insanların bilgi, deneyim, düşünce ve duygularını birbirleriyle en kısa yoldan paylaşabilmelerine yardımcı olmakta, dolayısıyla bireylere eğitimlerinde, meslek çalışmalarında pratik yararlar sağladığı gibi toplumların gelişmelerini

de kolaylaştırmaktadır (Sebüktekin,1987: 515). Evrenselliğe erişebilmenin bir yönü zengin bir kültürel ve bilimsel birikimden, diğer yönü de iletişim, dolayısıyla yabancı dilden geçmektedir (Yabancı Dil Eğitim ve Öğretim Raporu, 1991: 13).

Dile ve dil öğretimine ağırlık vermeyen bir ülke geleceğe kapılarını kapatmış demektir (Güneş,2014: 1). Dil ve dil öğretimi geçmişten günümüze önemini hiçbir zaman yitirmemiştir. Dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak dil ve dil öğretiminde de gelişmeler ve değişimler yaşandığı görülmektedir. Modern dil öğretim tarihi 19. yüzyılın ortalarına doğru Avrupa'daki iletişim olanaklarının artması ve sözlü iletişim becerisinin önem kazanmasıyla birlikte başladı(Brown, 2001). Bu tarihten itibaren günümüze kadar gelmiş birçok yöntem bulunmaktadır. Dil öğretimi başlangıçta iletişim dilini öğretmek amacıyla yapıldığı için yazı dilinden ziyade konuşma dili öğretilmeye çalışılırdı. Karşılıklı konuşma esasına dayanan dil öğretiminde daha çok doğal yöntemin kullanıldığı tahmin edilmektedir (Biçer, 2012: 108).

Dil öğretimi için ilgi ve ihtiyaçlar, çevresel şartlar göz önünde bulundurulmalıdır. Çeşitli görev ve etkinlikler ile dil öğrenme isteği sağlanabilir. Kumaravadivelu, dil öğretiminde ihtiyaçlar, istekler ve şartlar birbirinden çok farklı olabildiği için ideal bir dil öğretim yönteminin bütün değişkenleri önceden belirleyerek uygun çözümleri sunabilmesinin imkânsız olduğunu belirtti (2012). Günümüzde tek bir yöntemin tüm sorunları çözeceği gibi bir beklentinin olmadığı kabul edilmiştir. Herkesin aynı şekilde dil öğrenmesinin mümkün olmadığı, farklı öğrenciler, öğrenme ortamları ve ihtiyaçlar için farklı uygulamaların benimsenmesi gerektiği anlaşılmıştır (Bekleyen, 2015: 19).

Yabancı dil öğrenmek için pek çok yöntem bulunmakla birlikte fiziksel-duygusal-kültürel yönetime dikkat çekmek faydalı olacaktır. Bahsi geçen yöntem AB projesi³ kapsamındadır. Proje kapsamındaki bu yöntem incelendiğinde dil öğrenmek isteyen öğrencilere fayda sağlayacağına inanılmaktadır. Yöntemin temelinde yatan ilkeler şu şekilde sıralanmaktadır: mizah, yaratıcılık, sanatsal ifade, fiziksel aktivite, müzik, empati, etkileşim. Bu ilkeler ile dil öğrenmenin daha keyifli bir süreç sağlayacağı, öğrenilen dilin kültürüne karşı ilgi duymasını sağlayacağı ve öğrenme sürecindeki birçok engeli ortadan kaldırılacağı düşünülmektedir.

Öğrenciler dil öğrenmeye başladıkları ilk zamanlarda çok iyi motive olmuşlardır ve birkaç hafta içinde o dili iyi bir şekilde konuşabileceklerini düşünürler. Büyük bir iştahla başlayan bu dil öğrenme serüveni aynı istek ve heyecanla devam etmez (Gardner, 2001). Yabancı dil kaygısı, yabancı dil ortamlarında herhangi bir dil becerisinde öğrencilerin kendilerine ait performans sergilemesi gerektiğinde yaşanabilecek kaygıdır (C. Varışoğlu, B. Varışoğlu, 2014: 58). Söz konusu yöntem ile dil öğrenme sürecine duyulan heyecanı devamlı kılınacağı, fiziksel aktiviteler ve öğrenci etkileşimleri ile sınıfta öğrenciyi aktif kılarak kaygının azalacağı söylenebilir. Öğrenciler, kendilerini bağımsız hissedecek ve dil öğrenimine karşı cesaretlenecektir. Bu sayede öğrencilerin dil öğrenme sürecinden verim alabileceğine inanılmaktadır.

³ "Bu projenin bütçesi AB Komisyonu tarafından desteklenmiştir. Bu yayın tamamen yazarın kendi kişisel görüşlerini yansıtmakta olup AB Komisyonu bu kılavuz içerisinde yer alan bilgilerden ve bu bilgilerin herhangi bir amaç doğrultusunda kullanılmasından dolayı hiçbir şekilde sorumlu tutulamaz" (<http://www.languages.dk/archive/pools-m/manuals/final/phyemocr.pdf>).

Yöntemin uygulanabileceği etkinlikler: diyaloglar, oyunlar(sahne oyunları), münazaralar, sosyal ve kültürel uyum, atasözü ve deyimler, mizah, şarkılar, şiir, oyunlar. Etkinliklerin içinden diyaloglar hakkında bilgi vermenin yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Diyalog, karşılıklı konuşma anlamındadır. Diyaloglarda alıcı, verici ve iletilmek istenen bir mesaj bulunmalıdır. Bu anlatım biçimi daha çok oyun başta olmak üzere roman, öykü, mazmun öykülerde kullanılır. Bunlar dışında yazıya heyecan katmak ve onu tekdüzelikten kurtarmak için yeri geldikçe röportaj, sohbet, deneme gibi türlerde de kullanılabilir (Gündüz, Şimşek, 2011: 65). Yine karşılıklı konuşma meramı daha iyi anlatmaya yarar (Aktaş, Gündüz, 2009:139). Öğrencilerin bir konuyu sunma, bir problemi çözme ya da bir günlük olayı canlandırma etkinliklerini karşılıklı konuşmalar yoluyla düzenlemeleri diyalog tekniğinin karakteristik özelliğidir (Köksal, Varışoğlu, 2012: 106).

Diyaloglar

Julia M. Dobson ⁴ göre 6 ortak diyalog türü vardır. Bu diyalog türleri aşağıda sadece başlıklarıyla sıralanmıştır.

- **1. tür:** Alışveriş yapma, spor tartışmaları veya sinemaya gitme gibi günlük olayları içeren diyaloglardır. Burada, insanların bir olaya karıştıktan sonra ne söyleyecekleri ifade edilir.
- **2. tür:** belirli bir gramer konusuna odaklanır.
- **3. tür:** belirli bir kelime veya ifadenin anlamını açıklığa kavuşturur.
- **4. tür:** çok güçlü duyguları ifade eder.
- **5. tür:** ilgili kelime bilgisini içerir.
- **6. tür:** belirli kültürel özellikleri açıklar.

(<http://www.languages.dk/archive/pools-m/manuals/final/phyemocr.pdf>).

Yabancı dil öğretiminde temel dil becerilerinin edinilmesini sağlamak için pek çok materyal kullanıldığı bilinmektedir. Kullanılan materyaller içerisinde en çok ve sık kullanılan ders kitaplarıdır. Ders kitapları, öğretim programlarında yer alan konulara ilişkin bilgiyi planlı, düzenli ve aşamalı bir şekilde içerdiği için, geliştirilen diğer modern ders araç-gereçlerine rağmen öğretmen ve öğrencilerin temel başvuru kaynağı, vazgeçilemeyen ders aracı olma özelliğini korumuştur (Kolaç, 2003: 105-137).

Eğitim ortamlarında görülen çağdaş gelişmeler ve bilimsel çalışmalara koşut ders kitaplarının eğitim-öğretim etkinliklerinde daha iyi oluşturulması, öğrenci için anlamlı öğrenmeleri daha iyi sağlayacak biçimde tasarlanması ile ilgili sorunlara bağlı çalışmalar sürekli devam etmektedir. Bu sorunlar, ders kitaplarının verimi ile ilgili yapılan değerlendirmeler ışığında güncellenmesi ve yeniden yapılandırılması ile çözümlenebilir (Karatay, Pektaş, 2012: 185).

Yabancı dil öğretiminde en çok kullanılan materyalin ders kitapları olduğu bilinmektedir. Yabancılar Türkçe öğretimi için de kaynak ders kitapları kullanılmaktadır. Kullanılan kitaplar birtakım kriterler çerçevesinde hazırlanmaktadır. Muhakkak ki hazırlanan kitaplarda birtakım iyileştirilmesi gereken bölümler bulunmaktadır.

⁴ Julia M. Dobson – Effective Techniques for English Conversation Groups – Newbury House Publishers, 1974

Yabancılara Türkçe öğretimi amacıyla hazırlanan/hazırlanacak ders kitapları kafa karıştırmamalı, sistemli olmalı ve bol örnekler içermelidir (Vahapoğlu, 2009: 135). Yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanan kitaplarda uyulması gereken en temel kurallardan biri basitten karmaşığa, kolaydan zora ilkesini göz önünde bulundurmamak ve günlük konuşma dilinin sınırları içerisinde kalabilmektir (Toprak, 2011: 11-24).

Köksal ve Varışoğlu'na (2012) göre, diyaloglar yabancı dil öğretiminde çok sık kullanılmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminde en fazla kullanılan materyal olan ders kitaplarında bulunan diyalogların titizlikle hazırlanması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

T.C. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nün Yabancı Diller, Yabancılar için Türkçe Seviye A1 Modüler Programında (2012) diyalog kayda değer bir şekilde yer almaktadır. Bu programda diyalog ile ilgili kazandırılması gereken yeterlilikler bulunmaktadır. Bunlardan birkaçına örnek verelim:

- Diyalog içerisinde hobi ve tercihlerini söyleme
- Karşılıklı diyalog içerisinde saat ve tarih söyleme
- Karışık olarak verilmiş, davet ve teklif içeren cümleleri sıraya koyarak diyalog oluşturur.
- Diyalog içerisinde her gün yapılan işlere ilişkin soru sorar/cevap verir.
- Alışveriş konulu bir diyalogda fiyat sorup söyleyebilir.
- Bir menü hazırlayıp diyalog ile sunabilir.
- Alışverişe ilişkin ifadeleri içeren diyalog yazabilir.
- Hava durumuna ilişkin basit ifadeleri, ibareleri kullanarak diyalog yapabilir.
- Teklif ve rica içerikli diyalog oluşturur.
- Çocukluk anılarını içeren bir diyalogu genel olarak anlayıp istenilen bilgiyi seçer.

T.C. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nün Yabancı Diller, Yabancılar için Türkçe Seviye A1 Modüler Programında (2012) görüldüğü üzere diyalog, yabancılara Türkçe öğretimi için önemli bir yere sahiptir.

Diyaloglar, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi sürecinde iletişimi ve etkileşimi sağlamak için kullanılabilir. Ancak Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminin başlangıcında kullanılan diyaloglar yapılandırılmıştır; öğrenciler diyalogları hiç değiştirmeden seslendirirler. Dilin kalıp kullanımını yansıtır. Öğrenciler Türkçe seviyeleri geliştikçe diyaloglardaki kalıplaşmış ifadeler yerine farklı söyleyişler, alternatif ifadeler tercih edebilirler (Tabak, Göçer, 2014: 152-162).

Bu bilgilerden hareketle yabancı dil öğretimi kitaplarındaki diyalogların ilgi çekme, öğrenimi kolaylaştırma gibi birçok açıdan işlevsel niteliklere sahip olmasının önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Araştırmada yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyinin diyalog türleri açısından değerlendirmesi yapılmıştır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyinde kullanılan diyalog türlerini saptamaktır. Bu amaçla, İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyinin diyalog türlerinin seçimi ve kullanımını üzerinde durulmuştur.

Sınırlılıklar

Bu çalışmada dil merkezlerinde kaynak kitap olarak kullanılan İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyi için hazırladığı kitap kaynak olarak kullanılmıştır. Yapılan bu çalışma, sadece belirtilen kaynak kitap ile sınırlı tutulmuştur.

Çalışmanın Yöntemi

Bu çalışma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi şeklinde yapılmıştır. Doküman analizi araştırılan olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar. Eğitimle ilgili araştırmalarda müfredat programları, okul içi ve okul dışı yazışmalar, toplantı tutanakları, ders kitapları, öğrenci kayıtları, öğretmen ve öğrenci el kitapları, ders ve ünite planları vb. dokümanlar olarak kullanılabilir (Yıldırım, Şimşek, 2008: 187). Doküman incelenmesi, hemen her araştırma için kaçınılmaz olan bir veri toplama tekniğidir. (Madge, 1965: 75).

Bu yöntem uygulanırken sadece ders kitabındaki diyaloglar ele alınmıştır.

Bulgular

Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyindeki ünitelerde yer alan diyalogların sayfa numarası, diyalog sayısı, diyalog türleri tablolar halinde gösterilmiştir. Tablolara gösterilen diyalogların, kitabın okuma, dinleme, yazma, konuşma bölümleri dikkate alınarak tespiti yapılmıştır.

Tablo 1. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyindeki Ünite 1’de Yer Alan Diyaloglar

Diyalogların Sayfa Numarası	Diyalog Sayısı	Diyalog Türleri
8	4	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.
9	6	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.
11	1	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.
17	1	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.
18	1	3. tür: belirli bir kelime veya ifadenin anlamını açıklığa kavuşturur.
19	5	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.

Tablo 1’e göre ünite 1’de en çok kullanılan 2. tür diyalogdur. 17 adet 2. tür diyalog, 1 adet 3. tür diyalog bulunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle ilk üniteye belirli gramer konularının üstünde durulduğu görülmektedir. Öğrencilere belirli gramer konularının kavratılmak istendiği söylenebilir.

Tablo 2. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyindeki Ünite 2’de Yer Alan Diyaloglar

Diyalogların Sayfa Numarası	Diyalog Sayısı	Diyalog Türleri
26	10	1. tür: Alışveriş yapma, spor tartışmaları veya sinemaya gitme gibi günlük olayları içeren diyaloglardır. Burada, insanların bir olaya karıştıktan sonra ne söyleyecekleri ifade edilir.
29	1	1. tür: Alışveriş yapma, spor tartışmaları veya sinemaya gitme gibi günlük olayları içeren diyaloglardır. Burada, insanların bir olaya karıştıktan sonra ne söyleyecekleri ifade edilir.
31	3	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.
34	1	5. tür: ilgili kelime bilgisini içerir.

Tablo 2’ye göre ünite 2’de en çok kullanılan 1. tür diyalogdur. 11 adet 1. tür, 3 adet 2. tür, 1 adet 5. tür diyalog bulunmaktadır. Bu üniteye günlük olayları içeren diyalogların üstünde durulduğu görülmektedir.

Tablo 3. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyindeki Ünite 3’te Yer Alan Diyaloglar

Diyalogların Sayfa Numarası	Diyalog Sayısı	Diyalog Türleri
41	1	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.
45	2	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.
46	1	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.
47(etkinlik 8)	4	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.
47(etkinlik 9)	1*	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır.

Tablo 3’e göre ünite 3’te tek kullanılan 2. tür diyalogdur. 9 adet 2. tür diyalog bulunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle 3. üniteye belirli gramer konularının üstünde durulduğu görülmektedir. Öğrencilere belirli gramer konularının kavratılmak istendiği söylenebilir.

* 9. Etkinlik: Aşağıdaki kişilerden birini seçelim. Arkadaşımızla diyalog yazalım.

(Lokanta) garson/ müşteri

(istasyon) biletçi/ yolcu

(banka) memur/ müşteri

(öğrenci ofisi) memur/ öğrenci

*Etkinlikte görüldüğü üzere birden çok diyalog yazılabilir.

*Diyalog, –mAk istemek kalıbı ile yazılacağı düşünüldüğü için bu etkinlikte belirli bir gramer konusuna odaklanır türü tabloda seçilmiştir.

Tablo 4. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyindeki Ünite 4'te Yer Alan Diyaloglar

Diyalogların Sayfa Numarası	Diyalog Sayısı	Diyalog Türleri
55	12	5. tür: ilgili kelime bilgisini içerir.
63	1	4. tür: çok güçlü duyguları ifade eder.
65	1	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır

Tablo 4'e göre ünite 4'te en çok kullanılan 5. tür diyalogdur. 12 adet 5. tür, 1 adet 4. tür, 1 adet 2. tür diyalog bulunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle 4. Üniteye ilgili kelime bilgisinin üstünde durulduğu görülmektedir. Öğrencilerin ilgili konularda kelime bilgisini arttırmayı amaçlandığı söylenebilir.

Tablo 5. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyindeki Ünite 5'te Yer Alan Diyaloglar

Diyalogların Sayfa Numarası	Diyalog Sayısı	Diyalog Türleri
68	4	2. tür: belirli bir gramer konusuna odaklanır
74	1	6. tür: belirli kültürel özellikleri açıklar.
77	1	6. tür: belirli kültürel özellikleri açıklar.

Tablo 5'e göre ünite 5'te en çok kullanılan 2. tür diyalogdur. 4 adet 2. tür diyalog, 2 adet 6. tür diyalog bulunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle üniteye belirli gramer konularının üstünde durulduğu görülmektedir. İncelenen diğer ünitelerde bulunmayan 6. tür diyalog ilk kez bu üniteye görülmüştür.

Tablo 6. İstanbul Yabancılar için Türkçe Ders Kitabı A1 düzeyindeki Ünite 6'da Yer Alan Diyaloglar

Diyalogların Sayfa Numarası	Diyalog Sayısı	Diyalog Türleri
89 (etkinlik 5)	1	5. tür: ilgili kelime bilgisini içerir.
89(etkinlik 8)	1*	5. tür: ilgili kelime bilgisini içerir.
91	1	5. tür: ilgili kelime bilgisini içerir.
93(etkinlik 9)	1	5. tür: ilgili kelime bilgisini içerir.
93(etkinlik 11)	1*	5. tür: ilgili kelime bilgisini içerir.

*8. Etkinlik: Sınıfımızdan bir kişi veya eşya seçelim. Aşağıdaki kelimeleri kullanarak o eşya ya da kişinin yerini söyleyelim. O kişi ya da eşyayı tahmin edelim. (üst, alt, yukarı, aşağı, iç, dış, karşı, ön, arka, ara, sağ, sol, çevre, orta, köşe)

A: Ali'nin yanında, Ahmet ve Canan'ın arasındaki öğrenci.

B: Aslı mı?

A: Evet, doğru tahmin.

Etkinlikte görüldüğü üzere birden fazla karşılıklı konuşma yapılabilecektir.

Tablo 6'ya göre ünite 6'da tek kullanılan 5. tür diyalogdur. 5 adet 5. tür diyalog bulunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle ilgili kelime bilgisi üstünde durulduğu görülmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada Yabancılara Türkçe öğretim kitaplarından İstanbul Yabancılar için Türkçe A1 seviyesinin diyalog türleri açısından incelenmesi yapılmıştır.

Yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında kullanılan okuma, dinleme, konuşma, yazma metinlerinde kullanılan diyalog vazgeçilmez temel taşlardan biridir. Diyaloglar, öğrencilerin sözcük dağarcıklarını geliştirmesine katkı sağlamaktadır. Anlama, kavrama, yorumlama, sebep sonuç ilişkisi kurma vb. yeterlilikleri sağlamada büyük bir katkı sağladığı görülmektedir. Söz konusu becerilerin kazandırılmasında diyaloglar temel malzeme olarak kullanılmasının fayda sağlayacağı aşikârdır.

Yabancı dil bilgisinde önemli yapılardan birinin deyimler olduğuna inanılmaktadır. Deyim bilgisi eksik veyahut yetersiz olan öğrencilerin dili tam olarak anlayamayacağı ve dile hâkim olamayacağı aşikârdır. Anadile veya yabancı bir dile hâkim olmak o dilin dilbilgisini veya sözcüklerini iyi bilmekle ölçülmez, önemli olan o dildeki deyimleri ve özel oluşumları da bilmektir (Delisle, 2001: 165). Turrini vd. (1995)'in ifadesine göre "Bir dile gerçek ve derin bir şekilde hâkim olma olgusu konuşmacının kültürünü, mantığını, keskin zekâsını, gözlemeleme yeteneğini, duygularının şiddetini veya yumuşaklığını su yüzüne çıkaran deyim bilgisinden ayrı tutulamaz".

Yabancılara Türkçe Öğretimi temel seviyedeki öğrencilerin sözcük dağarcıklarını geliştirmelerine, diyaloglardan anlam kurma ve yaptığı çıkarımlardan yola çıkarak kendini sözlü ve yazılı olarak ifade etmeleri faydalı olacaktır. Metin türlerinin hedef dildeki söz varlığını etkin şekilde içerecek şekilde seçimi ve hazırlanması çok önemlidir (Tüm ve Sarkmaz, 2012: 10).

Ders kitaplarının yabancı dil öğretimindeki yeri ve önemi dikkate alındığında kullanılan kitapların her geçen gün gelişmelerle iyileştirilmesi veya yeniden hazırlanması gerekmektedir. Gün, Akkaya ve Kara'ya göre (2014, s. 15) Türkçe Öğretim Merkezlerinde kullanılmak için hazırlanan kitaplar içerik açısından yabancılara Türkçe öğretimi dersleriyle uyum içinde olmalı ve ders içerikleri sürekli incelenerek yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarının güncellenmesi sağlanmalıdır.

İstanbul Yabancılar için Türkçe A1 ders kitabını diyalog türleri açısından inceleyerek bu alandaki diğer ders kitaplarındaki diyaloglarında bu açıdan ele alınmasının öğretim açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Söz konusu kitap altı diyalog türü ile incelenmiş ünitelere göre diyalog türleri sınıflandırılmıştır. Her ünitenin hemen hemen tek bir diyalog türü üzerinde yoğunlaştığı, bazı diyalog türlerinin kitap genelinde çok az kullanıldığı ve hatta yabancı dil eğitiminde öğretilen dilin kültürel değerlerinin önem teşkil ettiği halde kültürel özellikleri içeren az miktarda diyalog türü görülmüştür. A1 ve A2 gibi daha düşük seviyelerindeki ders kitaplarında kültürel öğelere çok yer verilmemiştir (Okur ve Keskin, 2013: 1638). Kitapta dinleme, konuşma, okuma, yazma etkinliklerinde diyalog kullanılması

*Etkinlik 11: Kendinizi iyi hissetmiyorsunuz ve doktora gidiyorsunuz. Arkadaşımızla eşli çalışalım ve bir hasta ile bir doktor diyalogu yazalım. Şu konulardan bahsedelim. (şikayet/ ağrı süresi/ tedavi/ ilaçlar)
Etkinlikte görüldüğü üzere birden fazla diyalog yazılabilir. Etkinlikte kavram havuzu verildiği için ilgili kelime bilgisini içerir şekilde tabloda gösterilmiştir.

öğrenciler açısından dersteki etkileşimi arttırdığı ve ilgi canlı tuttuğu düşünülmektedir. Bu kullanılan diyalogların türlerine göre her üniteye dağıtılması, ünite de her türden diyalog bulunmasının eğitimdeki verimi arttıracığı düşünülmektedir.

Diyalogların içeriklerinin önemi görülmektedir. Öğrencilerin günlük yaşamını içine alan diyalogların hem ilgi çektiği hem de kaygıyı azalttığına inanılmaktadır. Söz konusu kitapta diyaloglar çeşitli görsellerle desteklenmiştir. Öğrenciler resimler aracılığıyla yapılan etkinliklere, sadece yazılı bir metin aracılığıyla yapılan etkinliklere göre daha fazla katılmaktadırlar (Demircan, 2005: 199).

Sonuç olarak; yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında diyalog kullanmanın önemine dikkat çekilmiştir. Diyalog kullanımı ders kitapları ile sınırlı kalmamalı, çeşitli eğitim teknolojileri ışığında kullanılmalıdır. Diyalog türlerinin, ders kitaplarında önemli bir unsur olduğuna inanılmaktadır. Kitapların bu açıdan iyileştirilmesi bu bağlamda yeniden değerlendirilmesi eğitimin kalitesini yükselteceği ve T.C. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü'nün Yabancı Diller, Yabancılar için Türkçe Seviye A1 Modüler Programında (2012) görülen yeterlilikleri etkili bir şekilde kazandırılacağına inanılmaktadır.

Çalışma verilerinden hareketle yabancılara Türkçe öğretimi için kullanılan ders kitapları ile ilgili şu öneriler geliştirilmiştir:

- Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki diyaloglar hazırlanırken öğrenci profilinin ilgi ve ihtiyaçları, çevresel şartlarına, kültürel özelliklerine uygun bir şekilde oluşturulmalıdır.
- Ders kitaplarının, ünitelerde tüm diyalog türlerini etkin kullanarak yeniden yapılandırılması gerekmektedir.
- Diyalog türleri ile ilgili Yabancılara Türkçe Öğretim alanının uzmanları ile ilgili görüş alınarak bu şekilde hazırlanacak kitapların kullanılabilirliğini arttırmak mümkün olacaktır.
- Ders kitaplarındaki diyalogların öğretime katkısı ve katkısının düzeyini görmek amacıyla öğrencilerle ilgili çalışmalar yapılabilir veyahut öğrencilerin söz konusu konuda görüşleri alınmasının yararlı olacağına inanılmaktadır.
- Diyaloglardaki işlevsel özellikleri ve kültürel aktarımı düzeylere göre düzenlenmesi gerekliliği bulunmaktadır.
- Diyalogların genelinde Türk toplumunu yansıtan atasözü, özdeyiş, deyim vb. yapıların bulunmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

AKTAŞ, Ş. ve GÜNDÜZ O. (2009). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*, (11.baskı) 139. Ankara: Akçağ Yayınları.

BEKLEYEN, N. (2015). *Dil Öğretimi*, 7-19. Ankara: PegemA Yayıncılık.

BİÇER, N. (2012). Hunlardan Günümüze Yabancılara Türkçe Öğretimi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, Sayı: 1/4 2012, 107-133.

BÜYÜKİKİZ, K. K. ve HASIRCI, S. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçenin Öğretiminde Sözcük Öğretimi Üzerine Bir Değerlendirme. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 21, s. 145-155.

DEMİRCAN, Ö. (2005). *Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri*. İstanbul: Der Yayınları.

DELİSLE, J. 2001. *Çeviri Yöntemleri için Söylem Çözümlemesi* (Ümran Derkunt, çev). İstanbul: Marmara Üniversitesi Yayınları.

GÜN, AKKAYA, KARA. (2014). Yabancılara Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanları Açısından Değerlendirilmesi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/6 Spring 2014*, p. 1-16, ANKARA-TURKEY.

GÜNEŞ, F. (2014). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*, (2.baskı) 1-2. Ankara: PegemA Yayıncılık.

GÜNEŞ, S. (2010). Yabancı Dil Öğretiminde Deyim Öğretimi: Yöntemler, Teknikler ve Uygulamalar. *Dilbilim İ.Ü. Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü, Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Dergisi 22. Sayı 2. Cilt, İstanbul 2009,2010.59-79.*

GÜNDÜZ, O. ve ŞİMŞEK, T. (2011). *Anlatma Teknikleri 2 Uygulamalı Yazma Eğitimi El Kitabı*. 65-66. Ankara: Grafiker Yayınları.

İstanbul Yabancılar için Türkçe Öğretimi Ders Kitabı A1, İstanbul, 2012.

KARATAY, H. ve PEKTAŞ, S. (2012). Türkçe Ders Kitaplarının İncelenmesine Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (10).

KOLAÇ, E. (2003). "İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Öğretmen Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi". *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 17(1):105-137.*

KÖKSAL, D. ve VARIŞOĞLU, B. (2012). *Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşım Yöntem ve Teknikler*. A. Kılınç ve A. Şahin (Edt.), Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi (YDTÖ) (2. baskı) içinde 81-111. Ankara: PegemA Yayıncılık.

KUMARAVADİVELU, B. (2003). *Beyond methods : Macrostrategies for language teaching*. New Haven, CT: Yale University Press.

MEB (1991). *Yabancı Dil Eğitim ve Öğretim Raporu Mart (1991)*. Ankara: MEB Yayını.

MEMİŞ, M. R. ve ERDEM, M. D. (2013). Yabancı Dil Öğretimde Kullanılan Yöntemler, Kullanım Özellikleri ve Eleştiriler. *Turkish Studies*, 8(9), 297-318.

OKUR, A. ve KESKİN, F. (2013). Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kültürel Öğelerin Aktarımı: İstanbul Yabancılara Türkçe Öğretim Seti Örneği. *Turkish Studies*,1619-1640.

SEBÜKTEKİN, H. (1987). Ülkemizde Yabancı Dil Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi. *Öğretmen Yetiştiren Kurumların Dünü Bugünü Geleceği Sempozyumu, 8-11 Haziran 1987 Tebliğler G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.*

TABAK, G. ve GÖÇER, A. (2014). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Kullanılabilecek Fiziksel-Duygusal- Kültürel Yöntem: Kuramsal Bir Çalışma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi Journal of Research in Education and Teaching*, Cilt:3, Mayıs, 152-162.

T.C. MEB Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğünün Yabancı Diller, Yabancılar için Türkçe Seviye A1 Modüler Programı (2012).

TOPRAK, F. (2011). Yabancılara Türkçe Öğretimi Kitaplarındaki Okuma Parçaları ve Diyaloglar Üzerine Bir Değerlendirme, *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, XXIX, Bahar, 11-24.

TÜM, G. ve SARKMAZ, Ö. (2012). Yabancı Dil Türkçe Ders Kitaplarında Kültürel Öğelerin Yeri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, sayı.43, sayfa: 448-459.

VAHAPOĞLU, E. (2009). *Yabancı Dil Öğrenme Yolları*.135. İstanbul: Alfa Yayınları

VARIŞOĞLU, C. ve VARIŞOĞLU, B. (2014). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar Yaklaşımlar Yöntemler*. A. Şahin (Edt.). 58. Ankara: PegemA Yayıncılık.

YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (6.baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

İNTERNET KAYNAKLARI

<http://www.languages.dk/archive/pools-m/manuals/final/phyemocr.pdf> Erişim Tarihi: 11.11.2016 16.08.